

ترکی آذربایجانی اختصاص داده نشود، پس ترجمه‌ی این شرح حال از این جهت نیز بسیار مناسب افتاد.

اگر چه این مقالات را پروفسور آغ‌پینار و همکارانشان در دو فصل تنظیم و ارائه کرده‌اند، اما ما متن ترجمه شده‌ی مقالات در کتاب حاضر را در سه فصل تنظیم نمودیم و مقالات چاپ شده در نشریه‌ی «یئنی قافقاسیا»، نیز به عنوان فصل چهارم به این ترجمه علاوه شد. علاوه بر این تغییر، تغییرات کوچک دیگری نیز در حواشی کتاب اعمال نموده‌ایم از جمله حذف یادداشت یک صفحه‌ای پروفسور توران یازغان در ابتدای کتاب، حذف قسمتی از مقدمه‌ی پروفسور آغ‌پینار، حذف برخی پانویس‌ها و توضیحاتی که برای خوانندگان ترکیه‌ای به جهت ناآشنایی‌شان با برخی موضوعات و شخصیت‌های ایرانی، در پایان کتاب ارائه شده بود و ترجمه‌ی آنها برای خوانندگان ایرانی ضرورتی نداشت. در مورد پانویس‌های موجود نیز لازم به ذکر است که پانویس‌های موجود به قلم رسول‌زاده و پروفسور آغ‌پینار با ذکر نام ایشان در پایان پانویس مشخص شده‌اند. پانویس‌ها و برخی توضیحاتی هم که از طرف ما ضمن ترجمه به متن اضافه شده، با افزودن حرف «م» به معنای «مترجمین» به پایان پانویس یا توضیح مشخص شده‌اند. البته طی دیداری که اینجانب با پروفسور آغ‌پینار جهت کسب اجازه‌ی ترجمه و چاپ کتاب همراه با تغییرات مذکور در «دانشگاه اژه»ی شهر «ازمیر» ترکیه داشتیم، ایشان با کمال میل از این اقدام استقبال نموده و اعمال تغییرات مذکور در نسخه‌ی ترجمه شده را پذیرفتند.

جا دارد از عزیزانی که به هر نحو یاری‌گر ما در انجام این کار بوده‌اند قدردانی نموده و سپاسگزارشان باشیم به ویژه استاد ارجمند جناب آقای محمد عزیزی که این کتاب ارزشمند را در اختیار ما قرار دادند، پروفسور یاووز آغ‌پینار از دانشگاه اژه‌ی ازمیر، دکتر ناصر صدقی از دانشگاه تبریز و خانم زهره مظلومی.

سیدمرتضی حسینی

علمی است، فنی‌تر نمودم تا اشکالات آن به حداقل برسد. اکنون شاکریم که توفیق به انجام آوردن این کار خطیر را یافتیم.

مقالات فصل چهارم نیز مقالات چاپ شده‌ی رسولزاده در نشریه‌ی «یئنی قافقاسیا»^{*} (قفقاز نو) درباره‌ی اوضاع و حوادث ایران در اثنای انقراض سلسله‌ی قاجار و به قدرت رسیدن رضاخان می‌باشند. رسولزاده در این مقالات نیز اطلاعات و تحلیل‌های نغزی درباره‌ی این دوره به ویژه مسئله‌ی جمهوری‌خواهی ارائه کرده است. این مقالات جزو مقالات بازنشر شده در کتاب «ایران تورک‌لری» (ترک‌های ایران) توسط پروفیسور آغ‌پینار و همکارانشان نیستند بلکه این مقالات را به توصیه‌ی دکتر آغ‌پینار به فارسی ترجمه کرده و به کتاب افزودیم. متن اصلی این مقالات را نیز به لطف ایشان از آرشیو موجود نشریه‌ی «یئنی قافقاسیا» در ترکیه به دست آورده و ترجمه نمودیم. عنوان اصلی کتاب؛ «ایران تورک‌لری» (ترک‌های ایران) می‌باشد اما به سبب وجود مقالاتی درباره‌ی انقلاب مشروطه‌ی ایران و نیز افزوده شدن مقالات چاپ شده در نشریه‌ی «یئنی قافقاسیا» به کتاب، عنوان «مقالاتی درباره‌ی ایران و ترک‌های ایران» را مناسب‌تر دانستیم.

همه‌ی مقالات به زبان ترکی و با نثر متکلف رایج در دوره‌ی عثمانی نوشته شده‌اند که با ترکی استانبولی رایج در ترکیه‌ی کنونی تفاوت محسوس داشته و مشحون از لغات و ترکیبات نامأنوس عربی‌اند اما رسولزاده در بند لغات و ترکیبات نبوده و بیش از دغدغه‌ی نحو و لغت، دغدغه‌ی ارائه‌ی دانش و اطلاعاتی نو و مفید درباره‌ی ایران و ترک‌های ایران به مخاطبان خویش را داشته و به خوبی از عهده‌ی این کار برآمده است. روش و بینش وی در این مقالات تفاوت زیادی با سبک سنتی رایج در میان نویسندگان ایرانی هم‌عصرش دارد. به خصوص در مواردی که به بررسی ساختار و مناسبات اجتماعی و اقتصادی موجود در ایران و آذربایجان پرداخته است.

ارائه‌ی شرحی کامل از احوال و آثار رسولزاده در ابتدای کتاب نیز ضروری به نظر می‌رسید و با توجه به نبود منابع و اطلاعات کافی در این زمینه در میان آثار فارسی، مقاله‌ای بسیار غنی و مشروح در این باره از ترکی آذربایجانی به فارسی ترجمه و در ابتدای کتاب گنجانده شد. همچنین به سبب ترجمه‌ی مقالات از زبان ترکی، دریغ بود اگر چند صفحه‌ای حداقل به بهانه‌ی شرح حال این متفکر آذربایجانی، به زبان مادری وی یعنی

^{*} این نشریه‌ی سیاسی- اجتماعی و فرهنگی- ادبی از سال ۱۹۲۳ تا ۱۹۲۷ با مدیریت محمدامین رسولزاده هر دو هفته یکبار در استانبول چاپ می‌شد. جنبه‌ی سیاسی آن بر دیگر جنبه‌هایش می‌چربید و دارای مواضع ناسیونالیستی (ناسیونالیسم ترک) و ضد کمونیسم- بلشویسم بود. م

چند نکته درباره‌ی این اثر و ترجمه‌ی آن

کتابی که پیش رو دارید مجموعه مقالاتی از میان آثار حجیم و وزین متفکر و سیاستمدار بزرگ شرق، محمدامین رسولزاده می‌باشد. اصل این مقالات در طول سال ۱۹۱۲ میلادی در دو نشریه‌ی بسیار نامدار تاریخ ترکیه یعنی «تورک یوردو» (سرزمین ترک) و «سبیل‌الارشاد»^{*} به چاپ رسیده‌اند. شش مقاله‌ی مسلسل با عنوان «ترک‌های ایران» در نشریه‌ی «تورک یوردو» و سه مقاله با عناوین «ایران کجاست؟»، «روابط مادی و معنوی بین حکومت عثمانی و ایران» و «در انتظار هجوم دشمن» و نیز پنج مقاله‌ی مسلسل با عنوان «تاریخچه‌ی انقلاب ایران» (درباره‌ی انقلاب مشروطه‌ی ایران) در نشریه‌ی «سبیل‌الارشاد» به چاپ رسیده‌اند. این مقالات بخشی از آثار قلمی رسولزاده در دوره‌ی پناهندگی‌اش به ترکیه در پی اخراج‌اش از ایران می‌باشند. مقالات مذکور در سال ۱۹۹۳ به کوشش پروفیسور دکتر یاوز آغ‌پینار، عرفان مراد ایلدیریم و صباح‌الدین چاغین به صورت یک کتاب با عنوان «ایران تورکلری» (ترک‌های ایران) و با افزودن برخی حواشی و توضیحات در استانبول تجدید چاپ شده‌اند. حین مطالعه‌ی این کتاب با توجه به اطلاعات فرهنگی، سیاسی-اجتماعی، اقتصادی و تاریخی‌ای که رسولزاده در این مقالات ارزشمند درباره‌ی ایران و عثمانی و مسائل فی مابین و ترک‌های ایران ارائه نموده، ترجمه‌ی آنها به زبان فارسی را بسیار مفید و لازم دانستیم.

ابتدا اینجانب متن ترکی مقالات را از الفبای لاتین رایج در ترکیه به الفبای عربی برگردانده و روی کاغذ نوشتم. دوست ارجمند جناب آقای عیوض بیات (دانش آموخته‌ی مطالعات منطقه‌ای؛ گرایش مطالعات اروپا) ترجمه‌ی اولیه را از روی این دست‌نوشته انجام دادند و سپس اینجانب متن ترجمه شده‌ی ایشان را دوباره با دست‌نوشته‌ها و همچنین متن اصلی مقالات مقایسه نموده و علاوه بر رفع اشکالات، نثر ترجمه را چنانکه شایسته‌ی متون

^{*} انتشار این هفته‌نامه‌ی سیاسی-اجتماعی و فرهنگی-ادبی در سال ۱۹۰۸ م با مدیر مسئولی حقوق‌دان مشهور ترک؛ ادیب اشرف (۱۹۷۱-۱۸۸۲) و سردبیری ادیب و شاعر مشهور ترک؛ محمد عاکف آرسوی (۱۸۷۳-۱۹۳۶)، با هدف تبلیغ افکار ملی-مذهبی (ترکی-اسلامی) و اتحاد امت اسلام آغاز شد. نام آن ابتدا «صراط مستقیم» بود و پس از شماره‌ی صدوشتادوسوم، نام آن به «سبیل‌الارشاد» تغییر یافت. انتشار این نشریه پس از نشر شماره‌ی ۶۴۱، در سال ۱۹۲۵ متوقف شد. دوره‌ی دوم انتشار آن پس از وقفه‌ای ۲۳ ساله، در سال ۱۹۴۸ آغاز شده و تا سال ۱۹۶۶ ادامه یافت. م

فهرست / ۳

چند نکته درباره‌ی این اثر و ترجمه‌ی آن (سید مرتضی حسینی) / ۵

شرح حال محمدمامین رسولزاده / ۹

مقدمه (پروفسور دکتر یاووز آغ‌پینار) / ۲۱

فصل اول: ترک‌های ایران (نشریه‌ی تورک یوردو) / ۲۵

ترک‌های ایران (۱) / ۲۷

ترک‌های ایران (۲) / ۳۳

ترک‌های ایران (۳) / ۳۷

ترک‌های ایران (۴) / ۴۱

ترک‌های ایران (۵) / ۴۹

ترک‌های ایران (۶) / ۵۷

فصل دوم: مقالاتی درباره‌ی ایران و عثمانی (نشریه‌ی سیبیل‌الارشاد) / ۶۳

ایران کجاست؟ / ۶۵

روابط مادی و معنوی بین حکومت عثمانی و ایران / ۶۷

در انتظار هجوم دشمن / ۷۵

فصل سوم: تاریخچه‌ی انقلاب مشروطه‌ی ایران (نشریه‌ی سیبیل‌الارشاد) / ۷۹

تاریخچه‌ی انقلاب ایران (۱): دوره‌ی ناصرالدین شاه / ۸۱

تاریخچه‌ی انقلاب ایران (۲): متفکرین و محررین انقلاب / ۸۷

تاریخچه‌ی انقلاب ایران (۳): مأمورین و نظام در دوره‌ی استبداد... / ۹۳

تاریخچه‌ی انقلاب ایران (۴): دوره‌ی مظفرالدین شاه: اسرافات، امتیازات / ۹۷

تاریخچه‌ی انقلاب ایران (۵): دوره‌ی مظفرالدین شاه / ۱۰۱

فصل چهارم: مقالاتی درباره‌ی ایران (نشریه‌ی یتنی قافقاسیا) / ۱۰۷

جمهوریت در ایران / ۱۰۹

دوستی ایران و ترکیه / ۱۱۵

سلطنت‌طلبان ایران و بلشویک‌ها / ۱۱۷

بررسی حوادث ایران / ۱۲۱

Tarikhcheye Engelabe
Mashruteh va Torkhaye Iran

Yazar

Mohammad Amin RASULZADEH

Yayına Hazırlayanlar

Yavuz AKPINAR

İrfan Murat YILDIRIM

Sabahattin ÇAĞIN

Tercüme Edenler

Seyyid Mortaza HOSSEİNİ

Ayvaz BAYAT

ISBN: 978-625-7305-11-2

1. Baskı

Mart, 2021 / Ankara

 Grafiker®
Yayınları

Yayın No: 377

Web: grafikeryayin.com

Kapak, Sayfa Tasarımı,

Baskı ve Cilt

 Grafiker®

Grafik-Ofset Matbaacılık Reklamcılık

Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.

Oğuzlar Mahallesi

1396. Cadde No: 6/A

06520 Balgat-ANKARA

Tel : 0 312. 284 16 39 Pbx

Faks : 0 312. 284 37 27

E-mail : grafiker@grafiker.com.tr

Web : grafiker.com.tr

Kitabın hukuksal ve bilimsel sorumluluğu yazarına aittir.